

kapitola 3

WAIS-III: SKÓROVÁNÍ

DRUHY SKÓROVÁNÍ

Ve WAIS-III získáme tři druhy skóre: hrubé skóre, vážené skóre a IQ skóre či indexy. První je hrubý skór. Představuje součet bodů, který jedinec získá v subtestu. Hrubý skór sám o sobě nemá žádný význam a nevztahují se na něj normy. Chcete-li interpretovat výkon jedince, musíte převést hrubé skóre na standardní (tj. na vážené skóre nebo na IQ skóre/faktorové indexy). Ve Stručném souhrnu 3.1 uvádíme číselné hodnoty různých druhů standardních skóre. Vážené skóre určitého subtestu mají průměr 10 a standardní odchylku 3 (rozpětí se ve většině subtestů pohybuje od 1 do 19). IQ skóre a faktorové indexy mají průměr 100 a standardní odchylku 15 (rozpětí se u IQ pohybuje od 45 do 155 a u indexů je 50 až 150).

Většina jedinců získá v testu WAIS-III skóre, které nepřesahují jednu standardní odchylku od průměru. Asi dvě třetiny jedinců dospívají k IQ skóreům či indexům v rozmezí 85 až 115. Počet jedinců, jehož skóre dosáhnou dvou standardních odchylek od průměru (tj. 70 až 130), je 95 %. Jen málo jedinců dosáhne skóre nad 130 (asi 2,2 %) nebo pod 70 (rovněž asi 2,2 %). U vážených skóre jednotlivých subtestů obvykle nastává tato situace: asi dvě třetiny jedinců docílí skóre v rozmezí 7 až 13, zhruba 95 % jedinců mezi 4 a 16 a extrémy na každém „konci“ mají skór 1 až 3 (velmi omezené schopnosti) a na druhém pólu 17 až 19 (výrazně rozvinuté schopnosti).

KROK ZA KROKEM: POSTUP SKÓROVÁNÍ WAIS-III

Hrubé skóre

Prvním krokem je získání hrubých skóre v jednotlivých subtestech. Většina skóre se započítává přímo a je jednoznačná, ovšem v několika málo subtestech (především

Stručné shrnutí

3.1 Vymezení standardních skóre

Druh standardního skóre	Průměr	Standardní odchylka	Rozmezí
Vážený skór	10	3	1–19
IQ	100	15	45–155
Index	100	15	50–150

ve verbální škále) je skórování do značné míry subjektivní. V této kapitole uvedeme i několik doporučení, jak správně skórovat i „zapeklitější“ odpovědi. Důležité je při počítání hrubých skóre v subtestech pečlivě počítat.

POZOR

Časté chyby při administrování testu

- nezapočítání bodů, které jedinec získal v prvních neadministrovaných úlohách, do hrubého skóre
- nepřičtení bodů na jedné straně záznamového sešitu k bodům na další straně (např. Slovník má prvních sedm otázek na jedné straně a zbývajících 26 na druhé; v české verzi na první straně čtyři; v Informacích je prvních 14 otázek na první straně a dalších 14 na následující; v české verzi stejně)
- neodečtení počtu nesprávných odpovědí od správných v subtestu Hledání symbolů
- nevynásobení počtu správně umístěných dílů určeným číslem v subtestu Skládání objektů
- nesprávné převedení výsledných hrubých skóre z vnitřní části záznamového sešitu na tu stranu záznamového sešitu, kde je převodní tabulka
- špatné počítání hrubého skóre v důsledku chyb či chyby při sčítání
- započtení bodů z úloh, které jedinec absolvoval od okamžiku, kdy začalo platit pravidlo pro ukončení

Vážené skóry

Pro získání vážených skóre je třeba: (a) znát kalendářní věk jedince, (b) spočítat hrubé skóry ze záznamového sešitu a (c) mít k dispozici tabulky, konkrétně tabulky A.1 a A.2 z *WAIS-III Administration and Scoring Manual* (Wechsler, 1997; totéž platí i v české verzi). Postup převodu hrubých skóre na vážené je uveden ve Stručném přehledu 3.2.

V testu WAIS-R se skóry IQ pro všechny dospělé a adolescenty počítaly podle „referenční skupiny“ jedinců ve věkovém rozpětí 20 až 34 let. Naopak WAIS-III porovnává skóry jedince s věkově ekvivalentní skupinou. Manuál WAIS-III ovšem i nadále umožňuje srovnání výsledků dospělých i adolescentů s původní skupinou 20 až 34letých. Tento postup může být užitečný při porovnávání starších skóre z WAIS-R.

Tabulky, z nichž získáváme vážené skóry, se používají snadno a v tabulkově koncipovaném manuálu WAIS-III se skóry dobře hledají. Psychologové se nejčastěji dopouštějí chyb v případech, kdy při vyhledávání skóre spěchají nebo si výsledné skóry nekontrolují.

Stručné shrnutí

3.2 Převádění hrubých skóre na vážené skóry

1. Přeneste výsledné hrubé skóry ze spodního pravého rohu každého subtestu do záznamového sešitu; dbejte přitom, abyste je zapsali na správné místo.
2. U výsledku každého subtestu vyhledejte vážený skór podle dosaženého hrubého skóru. Skóry jsou uvedeny v tabulce A.1 ve *WAIS-III Administration and Scoring Manual* (v české verzi stejně) na stránce, na níž je napsán věk jedince.
3. Vážený skór každého subtestu napište pod všechny sloupce na záznamovém sešitu (Verbální, Performační, Slovní porozumění, Percepční uspořádání, Pracovní paměť, Rychlost zpracovávání informací).
4. **Nepovinný krok:** Chcete-li porovnat skóry s referenční skupinou, příslušné skóry najdete v tabulce A.2 ve *WAIS-III Administration and Scoring Manual* (v české verzi stejně) v pravém sloupci na straně s převodní tabulkou.

IQ a faktorové indexy

Po získání vážených skóre přecházíme k IQ skóre a faktorovým indexům. Při následujících krocích je třeba zvýšená opatrnost, aby nedošlo k početním chybám.

Převod vážených skóre na IQ skór/index

1. Při zjišťování verbálního a performačního IQ a čtyř indexů sečtěte vážené skóry příslušných subtestů (viz obr. 3.7 ve *WAIS-III Administration and Scoring Manual* (totéž platí v české verzi). *Poznámka:* Hledání symbolů, Řazení písmen a čísel a Skládání objektů se do součtu vážených skóre při výpočtu verbálního ani performačního IQ zahrnují *pouze* tehdy, když nahrazují některý subtest.
2. Na stránce s převodními tabulkami uveďte součet vážených skóre do poslední řádky příslušného sloupce IQ skóru a indexu. Ve Stručném přehledu 3.3 je popsáno, které subtesty obsahují obě škály IQ skór a faktorový index.
3. Celkový IQ skór získáme součtem vážených skóre verbální škály a vážených skóre performační škály.
4. Výsledný součet vážených skóre přepište na příslušné místo na odpovídající stránce záznamového sešitu.
5. Podle součtu vážených skóre u každé škály zjistíte IQ skór a index (viz tabulky A.3 až A.9 ve *WAIS-III Administration and Scoring Manual*) (totéž platí v české verzi).
6. Dále si u každé škály poznamenejte percentily a interval spolehlivosti – rovněž je najdete v tabulkách A.3 až A.9 ve *WAIS-III Administration and Scoring Manual* (totéž platí v české verzi).

POZOR

Časté chyby při získávání vážených skóre

- chyby při sčítání jednotlivých skóre při výpočtech hrubého či váženého skóru
- nečitelný rukopis vedoucí k nepřesnostem
- použití převodní tabulky, která je určena pro jinou věkovou skupinu
- přeskakování v řádcích při získávání hodnot v převodní tabulce

Stručné shrnutí

3.3 Subtesty WAIS-III obsahující IQ a indexové skóry

Subtest	Škála IQ	Faktorový index
Slovník	V-IQ	IVP
Podobnosti	V-IQ	IVP
Informace	V-IQ	IVP
Porozumění	V-IQ	
Počty	V-IQ	IPP
Opakování čísel	V-IQ	IPP
Řazení písmen a čísel ^a		IPP
Řazení obrázků	P-IQ	
Doplňování obrázků	P-IQ	IPU
Kostky	P-IQ	IPU
Matrice	P-IQ	IPU
Symboly kódování	P-IQ	IRZ
Hledání symbolů ^a		IRZ
Skládání objektů ^a		

Poznámka: V-IQ = Verbální IQ ; P-IQ = Performační IQ ; IVP = Index verbálního porozumění; IPU = Index perцепčního uspořádání; IPP = Index pracovní paměti; IRZ = Index rychlosti zpracování informací.

^a Subtesty Řazení písmen a čísel, Hledání symbolů a Skládání objektů se mohou za určitých okolností stát náhradou jiných subtestů (viz Psychological Corporation, 1997).

Propočet, proporcionální náhrady a možnosti skórování

Při výpočtu IQ v případě, že nebylo administrováno všech 14 subtestů nebo když administrace některého subtestu neproběhla správně, máme na výběr z několika možností. Jednou z nich je při výpočtu IQ nahradit určité subtesty jinými. Nemáme-li k dispozici skór Opakování čísel, můžeme ho nahradit skórem Řazení písmen a čísel. Podobně skór Hledání symbolů může sloužit jako náhradní výsledek subtestu Symboly kódování. Skládání objektů může nahradit kterýkoli

běžně administrovaný subtest performační škály. Tento postup není možný pouze u jedinců starších 75 let, protože daný Skládání objektů je u vyšších věkových skupin málo reliabilní.

Rozhodnutí nahradit jeden subtest jiným samozřejmě není svévolné. V žádném případě není možné nahradit subtest jen proto, že jedinec ve druhém subtestu dosáhl lepších výsledků.

Rozhodnutí nahradit jeden subtest jiným musí být pádně opodstatněné. Například může dojít k tomu, že Opakování čísel v důsledku rušivých vlivů neproběhlo zcela podle pravidel. Přesně to je pádný důvod pro to, aby byl výsledek tohoto subtestu nahrazen výsledkem subtestu Řazení písmen a čísel. Rozhodnutí nahradit Symboly kódování subtestem Hledání symbolů můžeme učinit předem tehdy, je-li jemná motorika jedince natolik nerozvinutá či narušená, že jedinec není schopen kreslit malé symboly, ale dokáže přeškrtnout při zodpovídání úloh subtestu Hledání symbolů. Skládání objektů lze nahradit jiným performačním subtestem, například Doplněním obrázků, tehdy, když jedinec v důsledku omezených jazykových schopností není schopen potřebných verbálních reakcí. V takovémto případě lze opět rozhodnout předem a v performační škále zvolit jako zástupce Skládání objektů, při němž nebudou neodpovídající jazykové dovednosti působit rušivě.

Přepočet je nezbytný tehdy, máme-li k dispozici pouze pět verbálních subtestů či jen čtyři performační subtesty. Při přepočtu se skór IQ odvozuje ze získaných a správně nahrazených skórů verbální či performační škály. Celkový IQ a faktorové indexy by naopak nikdy neměly být přepočítávané. Celkový IQ však můžeme spočítat po náhradě a přepočtu ve verbální nebo performační části škály.

MĚJTE NA PAMĚTI

Nahrazování určitých subtestů

Původní subtest ↔ Nahrazující subtest

Opakování čísel ↔ Řazení písmen a čísel

Symboly kódování ↔ Hledání symbolů

standardní performační subtest ↔ Skládání objektů (neplatí pro věk 75+)

POZOR

Přepočty

- Celkový skóre IQ nikdy nesmí být propočítán.
- Indexové skóre nikdy nesmí být přepočítány pro malý počet subtestů, které sytí každý index.
- Součet 5 vážených skóre verbální škály se násobí 1,2, naopak součet vážených skóre 4 performačních subtestů se násobí 1,25.

záznamového sešitu je nezbytné vždy uvést, že daný skóre byl přepočten. K tomuto účelu můžete používat zkratku *PRO*.

Skórování subtestů s využitím vlastního úsudku

U čtyř verbálních subtestů je třeba vzhledem k různorodé povaze verbálních odpovědí jedince vycházet při skórování z vlastního úsudku. Tento postup si obvykle žádají subtesty Slovník, Podobnosti a Porozumění, ovšem některé odpovědi v Informacích rovněž mohou být náročné na obezřetnost při skórování. Ve *WAIS-III Administration and Scoring Manual* (totéž v české verzi) jsou u všech čtyř uvedených subtestů popsány vzorové odpovědi a kritéria skórování. Vzhledem k tomu, že není možné vyjmenovat všechny potenciální odpovědi testovaných jedinců, je třeba manuál používat pouze jako průvodce a při vyhodnocování specifických odpovědí se řídit vlastním úsudkem.

Odpovědi ve verbálních subtestech lze nezdědky označit za hraniční, což znamená, že jednoznačně nespádají do okruhu odpovědí, které hodnotíme jedním bodem, ani do okruhu odpovědí posuzovaných dvěma body. Některé odpovědi jsou přímo ideálními kandidáty na skórování 1,5 bodem! S ohledem na skutečnost, že se s různorodými odpověďmi setkáváme běžně, je třeba znát jak příklady specifického postupu při skórování, tak obecná kritéria skórování verbálních sub-

Přepočet lze provést pomocí tabulky A.10 ve *WAIS-III Administration and Scoring Manual* (totéž v české verzi). Profilový skóre se stanoví vyhledáním součtu čtyř či pěti administrovaných subtestů. Chcete-li přepočítat profilový skóre sami, máte k dispozici jednoduchý postup: vynásobte součet vážených skóre verbální škály číslem 1,2 a výsledek zaokrouhlete na nejbližší celé číslo, které představuje profilový skóre. Součet vážených skóre performační škály vynásobte číslem 1,25 a výsledek zaokrouhlete na nejbližší celé číslo. Do

testů. Celkově vzato schopnost jedince se vyjádřit by neměla být při skórování zohledněna. Například chybná gramatika či nesprávná výslovnost by neměla být hodnocena. Nejdůležitější je obsah sdělení. Například reakce na položku subtestu Slovník *specifikovat*, kterou jedinec vyjádří slovy „ukázal na něco přesně“, získá plný počet bodů, přestože struktura věty není v pořádku.

Někteří dospělí a adolescenti spontánně uvádějí dlouhá vysvětlení, v nichž se skrývá hned několik odpovědí. Může se stát, že jedinec při následném dotazování své odpovědi rozvíjí ještě více. Při takovémto zpracování se může do odpovědi promítat neporozumění. Takovouto reakci nazýváme zmařená odpověď a skórujeme ji 0 body. Uvedme si příklad: Zazní-li reakce na jednu z úloh Slovníku – „Co mají hodina a týden podobného?“ – „čas“, psycholog by měl přistoupit k následnému dotazování a do záznamového sešitu poznamenat *Q(D)*. Naváže-li jedinec dalším rozvíjením tématu „Týdny jsou uvedené v kalendáři a hodiny mám na hodinách“, měla by být odpověď považována za zmařenou. Původní odpověď „čas“ sic spadala do okruhu reakcí hodnocených 1 bodem, ale jedincovo propracování jednoznačně poukázalo na to, že *podobnost* mezi pojmy chápe mylně. Odpověď tedy kvůli zmařené odpovědi ve výsledku hodnotíme 0.

Dalším příkladem jsou vícečetné odpovědi. V takovémto případě skórujeme *poslední* odpověď. Je-li při vícečetných odpovědích – z nichž některé jsou správné a jiné chybné – nejasné, která položka je poslední, měli bychom jedince vybídnout k tomu, aby ji cíleně uvedl. Skórujeme ji teprve pak. Při sledování reakcí jedince a zjišťování, která odpověď je definitivní, se musíme řídit následnými vodítky. Pokud jedinec uvede řadu variant a jako definitivní odpověď bereme poslední část, jedinec ji zdůrazní tím, že na konci poklesne hlasem nebo kývne hlavou. Jiní jedinci uvedou řadu odpovědí, přičemž všechny zdůrazní stejně a mezi všemi udělají stejně dlouhou pauzu, takže ve výsledku vůbec není zřetelné, která odpověď je definitivní. Užitečné bývá pobídnout jedince: „Říkal jste _____ a _____. Co z toho je odpověď?“ Tato pobídka samozřejmě není jediná možná.

Rovněž se stává, že jedinec uvede řadu odpovědí různorodé kvality. Ve dlouhé větě se tak mohou objevit odpovědi, které podle své kvality odpovídají skóre 0, 1 a 2. Pokud se v dané větě nevyskytují zmařené odpovědi, skórujeme nejlepší odpověď.

Stručné shrnutí

3.4 Slovník: pravidla skórování

2 body

- prokazuje, že dobře chápe slovo
- uvádí správné synonymum
- uvádí obvyklé použití
- uvádí jednu či více rozhodujících vlastností objektu
- uvádí obecnou skupinu, do níž dané slovo náleží
- uvádí správné použití slova v přeneseném významu
- projevuje porozumění slovu uváděním sice méně zřetelných, avšak správných popisných vlastností
- u sloves uvádí konkrétní příklad použití nebo příčinnou souvislost

1 bod

- projevuje obsahovou chudost
- uvádí nepříliš zřetelné či méně vhodné synonymum
- uvádí okrajové použití a dále je nerozvíjí
- uvádí přívlastek, který je správný, ale nepatří k základním ani specifickým vlastnostem
- uvádí příklad, v němž použije dané slovo, a použití dále nerozvíjí
- uvádí konkrétní použití daného slova, ale dále je nerozvíjí
- uvádí správnou definici souvisejícího tvaru slova

0 bodů

- uvádí zjevně chybné odpovědi
- ve slovním projevu neprojevuje skutečné porozumění, a to ani při následném dotazování
- uvádí odpovědi, které sice nejsou celkově chybné, ale při dotazování jsou neurčité či triviální, případně je pro odpovědi příznačná obsahová chudost

Poznámka: Převzato z Administration and Scoring Manual of the Wechsler Adult Intelligence Scale: Third Edition. Copyright © 1997 Psychological Corporation. Adaptováno a publikováno se svolením vydavatele. Všechna práva vyhrazena. Viz i české vydání.

Stručné shrnutí

3.5 Podobnosti: pravidla skórování

2 body

- uvádí obecnou skupinu, do níž pár náleží
- uvádí univerzální vlastnost páru
- uvádí pojetí přiléhavé pro oba členy dvojice

1 bod

- uvádí specifickou vlastnost, která je společná oběma členům dvojice
- uvádí funkci, která je společná oběma členům dvojice
- uvádí vzájemnou podobnost mezi oběma členy dvojice
- uvádí obecné popisy, které jsou sice méně přiléhavé, ale správné

0 bodů

- uvádí specifické vlastnosti každého člena dvojice zvlášť
- uvádí nesprávné generalizace
- uvádí nepřiléhavé generalizace
- uvádí rozdíly mezi členy dvojice
- uvádí zjevně chybné odpovědi

Poznámka: Převzato z Administration and Scoring Manual of the Wechsler Adult Intelligence Scale: Third Edition. Copyright © 1997 Psychological Corporation. Adaptováno a publikováno se svolením vydavatele. Všechna práva vyhrazena. Viz i české vydání.

Obecná kritéria skórování verbálních subtestů

Skórování subtestů Slovník, Podobnosti a Porozumění se řídí jak obecnými kritérii, tak postupy ve specifických případech, které jsou uvedeny v manuálu. Specifika metodických pokynů pro skórování uvádíme ve Stručných souhrnech 3.5 a 3.6.

Klíče ke skórování subtest za subtestem

V některých subtestech skórujeme body 0 a 1, v jiných 0, 1 a 2. Celková pravidla skórování jsou v celém testu WAIS-III stejná, ale samozřejmě je nutno počítat

Stručné shrnutí

3.6 Porozumění: pravidla skórování

2 body

- uvádí obecnou dvoupoložkovou odpověď, která je podle manuálu vyžadována
- u úloh 5, 6, 7, 10 a 13 uvádí dvě obecné odpovědi

1 bod

- uvádí obecnou jednopoložkovou odpověď, která je podle manuálu vyžadována

0 bodů

- z celkového pohledu uvádí neurčité, triviální odpovědi, případně se ani nevyjadřuje k tématu

Poznámka: Převzato z Administration and Scoring Manual of the Wechsler Adult Intelligence Scale: Third Edition. Copyright © 1997 Psychological Corporation. Adaptováno a publikováno se svolením vydavatele. Všechna práva vyhrazena. Viz i české vydání.

v Opakování čísel vpřed a pozpátku, dále kumulativní procento jedinců dosahující určité úrovně výsledků ve volitelných testech Symboly kódování. Výhodou počítačového vyhodnocování je zkrácení procesu skórování a omezení rizika chyby, protože psycholog nemusí výsledné hodnoty vyhledávat v tabulkách. SAWS-A od psychologa vyžaduje zjištění a vložení hrubých skóre do počítače. Hrubé skóre jsou pak automaticky převáděny na odpovídající vážené skóre a grafy a při výpočtech pochopitelně využívají zadané osobní údaje o jedinci.

s určitými nuancemi a osvojit si je. V následujícím oddílu proto uvedeme důležité klíče skórování u jednotlivých subtestů.

Postup počítačového vyhodnocení

Psychological Corporation (Testcentrum rovněž) nabízí počítačové vyhodnocování WAIS-III pro počítače IBM a Macintosh. „Asistent“ se nazývá Scoring Assistant for the Wechsler Scales for Adults (SAWS-A, Asistent při skórování Wechslerových škál pro dospělé) a výsledkem jeho práce je shrnutí výsledků profilu WAIS-III, v němž jsou obsažené zjišťované druhy IQ, indexové skóre, vážené skóre, percentily a příslušné grafy. SAWS-A rovněž spočítá IQ, indexové rozdíly a také rozdíly mezi průměrným váženým skórem jedince a jednotlivými subtesty. V neposlední řadě umí spočítat kumulativní procento jedinců, kteří dosáhli rozporných výsledků

MĚJTE NA PAMĚTI

Skórovací klíče

Subtest	Rozsah udělovaných skóre	Vodítka skórování
1. Doplnění obrázků 1. Picture Completion	0–1	• Pokud jedinec odpoví až po 20 sekundách, skórujte 0. • Pokud jedinec ukáže na správné místo, ale slovně uvede nesprávnou odpověď, skórujte 0. • Uvede-li jedinec odpověď správně tak, že vlastními slovy popíše synonymum, skórujte 1. • Za každou neadministrovanou položku (která by byla získána při zpětném postupu) přičtěte k hrubému skóru 1 bod.
2. Slovník 2. Vocabulary	0–2	• Řiďte se obecnými kritérii pro skórování v rozsahu 0–2 bodů a uváděnými příklady. • Slangové či regionální výrazy, které nejsou ve standardním slovníku, jsou hodnoceny 0 body. • Každý význam, který lze nalézt ve standardním slovníku, je hodnocen jako správný. • Chybná gramatika není při skórování zohledňována. • Za každou neadministrovanou položku (která by byla získána při zpětném postupu) přičtěte k hrubému skóru 2 body.
3. Symboly kódování 3. Digit Symbol-Coding	0–133	• Pro vyhodnocení použijte skórovací šablonu tohoto subtestu. • Za každý správně nakreslený symbol (do 120 sekund) jedinec obdrží 1 bod. • Pokud jedinec sám od sebe opraví chybnou odpověď, obdrží 1 bod. • Ne zcela správná, ale jasně rozpoznatelná odpověď se skóruje 1 bodem.

pokračování

- Symbols kódování – Náhodné učení Digit Symbol-Incidental Learning 0–18 (Párování) 0–9 (Volné vybavování)
- V testu Párování je za každý správně nakreslený symbol udělen 1 bod.
 - V testu Volné vybavování je za každý správně nakreslený symbol udělen 1 bod.
 - Za opakované nakreslení symbolu nejsou udělovány bonusové body.

- Symbols kódování – Opis Digit Symbol-Copy 0–133
- Pro vyhodnocení použijte skórovací šablonu subtestu Symbolů kódování.
 - Vzorové úlohy (7) se do výsledného skóru nezapočítávají.
 - Za každý správně nakreslený symbol udělte 1 bod.
 - Symbol nakreslený mimo pořadí se *neskóruje*.
 - Ne zcela správné, ale jasně rozpoznatelné symboly podle vzoru skórujte.
 - Pokud jedinec sám od sebe opraví nesprávně nakreslený symbol, odpověď skórujte.

4. Podobnosti 4. Similarities 0–1 (úlohy 1–5) 0–2 (úlohy 6–19)
- Řiďte se obecnými kritérii pro skórování v rozsahu 0–2 bodů a uváděnými příklady.
 - Pokud jedinec sám od sebe opraví chybu, odpověď skórujte.
 - Klíčem pro rozhodování o tom, zda se bude určitá položka skórovat, je míra abstrakce.
 - Za každou neadministrovanou položku (která by byla získána při zpětném postupu) přičtete k hrubému skóru 1 bod.

5. Kostky 5. Block Design 0–1 (úlohy 1–6) 0–7 (úlohy 7–14)
- Pokud jedinec úloh 1 až 6 úspěšně zvládne první pokus, získává 2 body.
 - Pokud jedinec úloh 1 až 6 úspěšně zvládne druhý pokus, získává 1 bod.
 - Nejsou-li úlohy 1 až 4 administrovány, udělte za každou položku 2 body.
 - Řešení dokončené po uplynutí časového limitu skórujte 0 body.
 - U úloh 7 až 14 jsou body 4 až 7 udělovány podle rychlosti řešení.
 - Částečně správné odpovědi jsou skórovány 0 body.

6. Počty 6. Arithmetic 0–1 (úlohy 1–18) 0–2 (úlohy 19–20)
- Pokud jedinec dospěje ke správné číselné hodnotě, ale uvede chybnou stupnici (například dolary namísto centů), odpověď skórujte 0 body.
 - Správně vyřešené problémy po uplynutí časového limitu se skórují 0 body.
 - Za každou neadministrovanou položku (která by byla získána při zpětném postupu) přičtete k hrubému skóru 1 bod.

7. Matrice 7. Matrix Reasoning 0–1
- Výsledky cvičných příkladů A až C do výpočtu hrubého skóre nezahrnujte.
 - Za každou neadministrovanou položku (která by byla získána při zpětném postupu) přičtete k hrubému skóru 1 bod.
 - Jedinci nejsou penalizováni za rychlost reakcí.
 - Správné odpovědi jsou uvedeny na záznamovém sešitu **tučně**.

8. Opakování čísel 8. Digit Span 0–2
- Každá přesně a správně zopakovaná informace je skórována 1 bodem za jeden pokus (za každou položku může jedinec získat maximálně 2 body).
 - Pokud se jedinec sám opraví, jeho odpověď skórujte.
 - Hrubý skór subtestu Opakování čísel získáte sečtením hrubého skóru za Opakování čísel vpřed a hrubého skóru za Opakování čísel pozpátku.

9. Informace 9. Information 0–1
- Seznam možných odpovědí, který je uveden v manuálu, není úplný. Skórujte každou odpověď, která svou kvalitou odpovídá příkladům v manuálu.
 - Za každou neadministrovanou položku (která by byla získána při zpětném postupu) přičtete k hrubému skóru 1 bod.

10. Řazení obrázků 0–2
10. Picture (položka 1)
Arrangement 0 nebo 2
(úlohy 2–4)
0–2
(úlohy 5–8)
0 nebo 2
(úlohy 9–10)
- Řešení dokončené po uplynutí časového limitu skórujte 0 body.
 - Za rychlé vyřešení úkolu se neudělují bonusové body.
 - U úloh 5 až 9 je možné alternativní řazení, za něž jedinec získá 1 bod.
 - U úloh 1 až 4 a 10 až 11 je přípustná pouze jedna varianta.
11. Porozumění 0–1
11. Comprehension (úlohy 1–3)
0–2
(úlohy 4–18)
- Řiďte se obecnými kritérii pro skórování v rozsahu 0–2 bodů a uváděnými příklady.
 - Podněty pro skórování nejsou vyčerpávající a je nutno pojímat je pouze jako průvodce.
 - Pokud jedinec sám od sebe opraví chybnou odpověď, skórujte ji.
 - Pokud jedinec dá jasně najevo, že položce rozumí, odpověď skórujte.
 - U odpovědí, které mají vycházet ze dvou obecných pojetí, ale obě jedincovy úvahy vycházejí pouze z jediného, skórujte 1 bod.
 - Za každou neadministrovanou položku (která by byla získána při zpětném postupu) přičtěte k hrubému skóru 1 bod.
12. Hledání symbolů 0–60
12. Symbol Search
- Pro vyhodnocení použijte skórovací šablonu tohoto subtestu.
 - Je-li u téže úlohy označeno současně „ano“ i „ne“, je odpověď považována za nesprávnou.
 - Celkové hrubé skóre tohoto subtestu se spočítá tak, že se odečte počet nesprávných odpovědí od správných.
 - Nevyplněné odpovědi se nezapočítávají do výpočtu hrubého skóru.
 - Odpovědi uvedené po vypršení časového limitu 120 sekund se nezapočítávají do výpočtu hrubého skóru.
13. Řazení písmen a čísel 0–3 (0 = neuspěl/a
13. Letter-Number ani v jednom
Sequencing pokusu;
- Pokud jedinec v odpovědi vynechá písmeno nebo číslo, je odpověď považována za nesprávnou.

- 1 = uspěl/a
v jednom pokusu;
2 = uspěl/a
ve dvou pokusech;
3 = uspěl/a
ve všech třech pokusech)
- Odpověď se skóruje, pokud jsou písmena uvedena ve správném pořadí a poté čísla také ve správném pořadí.
 - Každý pokus v téže položce má hodnotu 1 bodu.
 - Cvičné příklady se do hrubého skóru nezapočítávají.
14. Skládání objektů 0–8
14. Object Assembly (položka 1)
0–12
(položka 2)
0–11
(položka 3 a 5)
0–10
(položka 4)
- Nejprve je třeba spočítat počet správně umístěných dílů (tj. dva sousední se nacházejí vedle sebe).
 - Díl se hodnotí jako správně umístěný, i když není bezprostřední součástí puzzle, tj. leží stranou.
 - Je-li objekt sestaven bezchybně, lze jedinci udělit bonusové body za rychlost.
 - Je-li objekt v okamžiku vypršení časového limitu sestaven částečně, vynásobte počet správně umístěných dílů 1 (kromě úlohy 4, která se násobí 0,5).
 - Za částečné složení se neudělují bonusové body.

MĚJTE NA PAMĚTI

Hardwarové požadavky na „asistenta“ SAWS-A

Windows

- PC s procesorem 486 či vyšším a 8 MB RAM
- Windows verze 3.1 či vyšší, Microsoft MS DOS verze 5.1 nebo vyšší
- harddisk s volným místem na disku alespoň 10 MB
- disk drive s vysokou hustotou 3.5 (1.44 MB)

Macintosh

- Systém 7.1 či vyšší (podporuje systém 7.5 a je akcelerován pro Power Macintosh)
- 12palcový monitor (rozlišení 640 x 480 pixelů) nebo větší
- 8 MB RAM (16 MB RAM u Power Macintosh)
- harddisk s volným místem na disku alespoň 5 MB
- disk drive s vysokou hustotou 3.5 (1.44 MB)

 OTESTUJTE SAMI SEBE

1. Vážené skóry WAIS-III se podobně jako u WAIS-R určují tak, že se porovnává výkon jedince s referenční skupinou ve věkovém rozpětí 20 až 34 let. Ano či ne?
2. Pokud níže uvedené subtesty nenahrazují jiný test, ani jeden z nich se nezahrnuje do výpočtu verbálního či performačního IQ kromě subtestu:
 - (a) Řazení písmen a čísel
 - (b) Hledání symbolů
 - (c) Opakování čísel
 - (d) Skládání objektů
3. V případě, že u Opakování čísel půjde o zmařený test, který subtest ho může nahradit?
 - (a) Řazení písmen a čísel
 - (b) Hledání symbolů
 - (c) Opakování čísel
 - (d) Skládání objektů
4. Od jaké věkové hranice nelze Skládání objektů využít jako náhradní test za jiné performační testy?
 - (a) 54 let
 - (b) 64 let
 - (c) 74 let
 - (d) 84 let
5. U kterých škál je bezpečné použít proporcionální náhradu?
 - (a) Celkový IQ
 - (b) Verbální IQ
 - (c) Index verbálního porozumění
 - (d) Index rychlosti zpracování

Správné odpovědi: 1. Ne; 2. c; 3 a; 4. c; 5. b

kapitola 4

WAIS-III: INTERPRETACE

Interpretace tak složitých nástrojů, jakým je i WAIS-III, může při prvním pohledu na četné skóry na záznamovém sešitu vypadat až děsivě. Získáme totiž tři druhy IQ, čtyři faktorové indexy a navíc se ke každému skóru vážou intervaly spolehlivosti a percentilové hodnoty. Kromě toho je třeba vyhodnotit sedm subtestů verbální a sedm subtestů performační škály. I každý subtest má své percentilové hodnoty. Některé subtesty dokonce obsahují doplňující skóry, například kumulativní procentuální hodnoty u tří volitelných testů Symboly-kódování a body za nejdelší rozsahy Opakování čísel vpřed a stejně tak i pozpátku. Celkem vzato máme za úkol projít a interpretovat přes 50 hodnot. Cílem této kapitoly je pomoci psychologům systematicky roztřídit výsledné různorodé skóry, aby bylo možno dospět k důkladné interpretaci profilu ve WAIS-III. Nejprve uvedeme analýzu jednotlivých subtestů, poté čtenářům nabídneme postup „krok za krokem“ pro interpretaci různých rovin skórů (IQ, faktorové indexy a vážené skóry v jednotlivých subtestech). Konečným cílem této kapitoly je vyvodit vzájemné vztahy mezi testovými skóry a současně zohlednit proměnné vycházející z anamnézy a chování jedince.

Výkony v každém subtestu obsahují klinické a empirické informace, které nám pomohou lépe pochopit, jak se každý úkol svým specifickým způsobem ovlivňuje strukturu výkonu WAIS-III z hlediska kognitivního, behaviorálního i klinického. Současně nesmíme zapomenout, že postup interpretace „krok za krokem“ tak, jak ho nastíníme v této kapitole, nabízí způsob testování hypotéz, které popisují schopnosti dospělého či adolescenta, tak jak jsou reprezentovány v subtestech. Při odhalování silných a slabých stránek jedince hrají rozhodující roli překrývající se či sdílené schopnosti, které se odrážejí ve výkonu v jednotlivých subtestech. Interpretace izolovaných skórů v jednotlivých subtestech jeden v žádném případě nespěje ke smysluplným závěrům o kognitivních schopnostech testovaného jedince. Chceme-